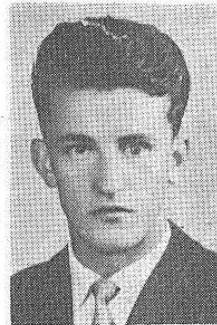

ne slažem se sa urbančićem

A N D R E J K I R N

Hteo bih kazati nekoliko riječi o stavu svog kolege Iva Urbančića iz Ljubljane. Slažem se sa lvom, da je kritika svega postojećega suviše prefenciozna i rekao bih, — često se dešava da ne kritikujemo uopšte ništa, ili diskutujemo samo o tezi svega postojećega, ali do postojećeg uopšte ne dolazimo, da bi ga kritikovali u njegovom totalitetu.

Da bi se istinito izložila teoretska kritika svega postojećeg bio bi potreban opširan teoretski rad o savremenom društvu, a taj rad mogu realizovati jedino ujedinjene snage brojnih intelektualaca. Mislim, da i Marksovo stva ralaštvo nije iscrplo kritiku svega postojećeg, bar ne tako dosledno za ostale sfere kapitalističkog društva, kako je to bilo učinjeno na ekonomskom planu. Ovu činjenicu najbolje potvrđuju nerealizovani nacrti Marksovog rada.

Ali odavde pa nadalje ne slažem se sa Urbančićem. Neka kritika ostane u okviru funkcionalnog i neka teži tome da stvari i pojave bolje funkcionišu. Po mom mišljenju, ako se ostaje samo kod takvog značaja kritike, ništa se ne kaže o istorijskoj suštini i

različitoj usmerenosti kritike u nekom društvu koja sva uzimaju pravo da teže ka većoj funkcionalnosti, ali se odmah pokaže da jedna funkcionalnost isključuje drugu. Neki kod nas misle, da bi se delovalo funkcionalnije ako bi se više kompetencija ujedinilo u rukama direktora i višeg tehničkog i upravnog osoblja. Moguće je, da bi se za kraće vreme stvarno delovalo funkcionalnije, bar s obzirom na neposredan ekonomski uticaj, ali posmatrano u dužoj vremenskoj zavisnosti, ovo bi se promenilo u nefunkcionalnost i u samom neposrednom ekonomskom uticaju. Ovo potvrđuju i iskustva u onim kapitalističkim zemljama, koje pokušavaju postići bolje ekonomske rezultate sa privlačenjem radnika u upravljanje poduzećem.

Ne bih se složio sa drugom Urbančićem, da postoji fiktivan dualizam između birokratskih i drugih snaga u društvu. Sigurno ovo nije jedini dualizam, ali zbog toga mislim, da još nije nesuštinski i fiktivan. Ovo dokazuju brojne manifestacije od prekidanja rada u poduzećima pa do raznih oblika individualnog poniženja i

progona čovjeka koji se sam ili sa drugovima pokušao protiviti različitim oblicima samovolje u kolektivu. O tome bi nam verovatno mnogo kazali dokumenti sudskih procedura i sporova, a koliko ima slučajeva, koji nisu dostigli ove faze borbe i ostaće za uvijek sakriveni. Kazati, da je sukob između ovih snaga fiktivan, ja mislim da ima štetne posledice, jer bi po jednoj strani takav stav mogao poslužiti birokratskim snagama za teoretsko opravdanje svog ponašanja, ili bar smanjenja njegovog značaja sa rečima: pa što nas optužujete za birokratiju i borbu između nas i ostalih snaga, ako je ovaj sukob teoretski, filozofski proglašen kao fiktivan i nesuštinski; a po drugoj strani takav stav oduzima smisao borbe onima, koji se bore, koji su njihove žrtve, ili su spremni, da rizikuju sukob.

Svakako je značaj rada i tehnike odlučan za formiranje čovečanskih odnosa, ali svakako nije moguće iz „totalnoga mobilisanja tehnike“ izvući sve odnose koji su više indirektnog značaja. Činjenica je, da mogu biti međuljudski odnosi kod iste tehnike organizovani na birokratski ili de-

mokratski način. Direktni psihološki — sociološki uticaj kod istog tipa mašinske proizvodnje jednak je za radnika u SSSR kao za radnika u SAD, ali kakva prava, dužnosti i mogućnosti će imati radnici sa obzirom na poduzeće kao celinu i deo društva, to ne proizlazi iz tipa mašinske proizvodnje same.

Drug Urbančić mi je u ličnom razgovoru kazao, da u svojoj kritici ostajem suviše kod akcidentalnog i ne postižem onaj suštinski princip, koji je osnova svega akcidentalnog i koji ga omogućava. Ali izgleda, da se ne slažemo već u tome, kakav je značaj odnosa između suštinskog i akcidentalnog. Po mom mišljenju suštinski odnos izlazi iz totaliteta akcidentalnoga, što je u suštini Hegelova misao, a nije neki princip i osnova van akcidentalnog, pored njega i indiferentan do njega. Totaliteta akcidentalnoga se sama omogućuje i njoj nije potreban još neki bitni princip van sebe. Ako je u akcidentalnom na parcijalan način već prisutno suštinsko, onda i borba između akcidentalnoga nije akcidentalna, fiktivna, nego isto tako i suštinska.

URBANČIČ: ODGOVOR KIRNU I SEKULIČU

Hteo bih ipak ukratko da odgovorim drugu Kirnu. Kao što sam mu već rekao, akcidentalno i bitno je ipak nešto različito, i za mene iako se nabroji sve akcidentalno ne može se doći do bitnoga. Ja bih u vezi s tim parafrazirao Hegela kada kaže da za razum i nivo ljudskoga razuma ima puno stvari koje čovek može videti oko sebe da nisu kao što bi trebalo da budu, ali da se taj razum ne može nikako snaći u interesima uma. To je Hegelova terminologija i ja se s njim slažem u tome i mislim da je taj nivo kritike stvari oko nas, koje vidimo da nisu kao što bi trebalo da budu, ipak samo jedan akcidentalni, jedan zdravo razumski nivo, a u bit ne dostiže.

A što se tiče druga Sekulića, njegova revolucionarna vatra koju je on ovde upalio, gori iz pretpostavke proletarijata kod nas. I ja nemam ništa protiv toga, samo ja postavljam pitanje: gde je taj proletarijat kojega on vodi. Da li

to možda i nije proletarijat, da li je to možda samo radništvo. Prema Marksu, proletarijat je onaj koji ide za tim da radikalno kritizira sve postojeće, da revolucionarno menja svet. Da li mi možemo danas kod nas videti proletarijat koji ide za tim da revolucionarno u biti menja svet, da kritikuje sve postojeće. Da nije možda tako da slično kao proletarijat na Zapadu kroz manje promene sebi osigurava bolji položaj. A to je nešto bitno različito od revolucionarnog menjanja sveta. I ja se slažem, ako zbilja postoji takav proletarijat, onda je vatra koju je ovde upalio Sekulić zbilja neka vatra i zagrejat će nas puno. A ako i postoji taj proletarijat, onda treba pitati koja je ono njegova bitna mogućnost u ime koje sada ovako možemo nastupati, šta je ono što još nije realizovano, šta je ono bitno novo i drugo od svega što postoji, što bi trebalo realizirati i što bismo mi ovde na jedan

misaoni način mogli izreći. To je problem kojega ne možemo mi moći.

U diskusiji druga Sekulića ima međutim nešto čime se ne mogu složiti, a to je da on pomoću nabrajanja nekih istorijskih činjenica pokušava mimoći problem o kojem govorimo; da on filozofsko problematiziranje temeljne pozicije kritike i biti sveta tehnike hoće svesti na nekakav uvoz ideja sa Zapada i na kopiranje nekih uzora tamo. Da je to i sasvim tako, to još ništa ne znači za samu stvar, jer Sekulić sam vrlo dobro zna da to nije filozofski misaoni odgovor a još manje odbrana svojih stavova. Ja sam međutim uveren da ideje ne možemo uvoziti vidimo da je to čak i za industrijske licence vrlo problematično, da ideje ipak iz nekog tla mogu i moraju rasti, a ako tog tla nema neće nikakvo seme da izraste. To tlo je bit suvremenog sveta tehnike i rada.